

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 18.

V Trstu, 27. avgusta 1898.

Letnik II.

Na polju.

Po polju tihem sva hodila,
Vse ptičice so že pospale,
Sanjavo mesec je poseval,
Nad nama zvezde so dremale.

V naročju speče sva narave
Ljubezni tihe sen sanjala —
Na sreci jeden drugemu
Sladko sva počivala.

Kristina.

Pesem.

Zares, zares ti, ljubček moj,
Na te sem se jezila,
Z nogó ob tla udarjala,
Z rokó sem ti pretila. —

A, ko zvečer si v vas prišel,
Vsa jeza je minila.
Po najini navadici
Sladko sva se ljubila. —

Kristina.

Pater Deziderij.

Spisala „Z.“

išina je vladala po dolgih samostanskih koridorih, neka vroča, utrudljiva atmosfera je napolnjevala vse prostore, le na glavnem hodniku se je razširjal prijeten hlad in prijeten vonj cvetočih cvetlic je prihajal iz vrta skozi odprta okna.

Zdaj pa zdaj so se čuli zamolkli odmevi mestnega ropota, med tihimi zidovi je včasih zašumela halja kakega patra ali so pojema-joče udarjali na uho pobožni vzdih mladih klerikov, ki so se spo-štljivo prekrizavali pred malimi oltarčki na velikem širokem hodniku. Tu so zaloputnila kakova vrata, ondi je brenčala kakova muha krog velikih začrnelih podob v potemnelih okvirjih, a potem je zopet zamrl vsak glas in zopet je zavladala sanjava tihota med starim zidovjem.

V velikej samostanskej cerkvi je sedelo v klopeh par starih ženic, pred velikim oltarjem pa je tiho stopal frater cerkovnik sem in tja, skrbno brisal velike, svitle, srebrne svečnike, prestavljal vaze z ovenelim cvetjem in zravnaval snežnobeke, s čipkami obrobljene oltarne preproge. Zdaj je zadel z nogo ob mal zvonec, da se je pre-vrnil na kameniti tlak. Ostro je zazvenel kratki kovinski ton po cerkvi ter zamiral visoko gori pod temno slikanim stropom ter se še enkrat ponavljal in odbijal od okroglih sten velike kupole.

Par solnčnih žarkov je padalo skozi visoka okna, slikalo dolge sence pobožnih ženic na črno in belobarvanih kvadratih kamenitega tlaka, svitlo obsevalo svete obraze na mnogoštevilnih oltarjih ter se živo svetlikalo v blagoslovljenej vodi v kropilnikih, da se je njih gibajoči odsev poigral zdaj na pozlačenih krilih malih angeljev, zdaj zopet na umetnih ornamentih, ki so obrobljali stranske kapelice.

Gori na koru so se bliščale svitle piščalke ogromnih orgelj in dva angelja s trobentami sta se nad njimi skoro žugajoče vzdigovala iz temnega ozadja. Tam pri enem izmed do polovice zamreženih oken je slonela v rujavo samostansko kuto zavita postava mladega bledega patra. Gosti, črni kodri obrobljali so mu obraz in mejili okroglo duhovniško tonzuro vrh temena. Pogled njegovih temnih oči je izražal globoko melanholijo in ozke ustnice so se bolešno za-tezevale. Nemo je pritiskal visoko, belo čelo h križasti leseni ograji pri oknu, da so se rudečkaste lise poznale na njem, ko je odstopil. Storil je par korakov proti hodniku, ki je vodil v samostan, a takoj se je zopet vrnil tja k oknu ter hrepeneče zrl skozi debelo zamazano steklo venkak v hrumeči, živi svet.

Gledal je doli na trg, kjer so se temni, nejasni obrisi ljudi prikazovali in zopet zginjevali, kjer je zdaj drdrala elegantna kočija, zdaj je spet kak postrežček pehal težkonaloženi samotež.

»Svoboden hodil bi, svoboden!« vzdihnil je in gledal in gledal skozi križasto leseno mrežo, gledal skozi debelo zamazano steklo ...

Zamislil se je v minole dni.

Svoboden je bil, mlad, poln upov in nadej. Zvršil je gimnazijo, napravil z odličnim uspehom maturo ter pogumno in brezskrbno zroč

v bodočnost vrnil se domov, da se tam doma v čistem planinskem zraku okrepča za nov trud in nove napore.

Kako veselo je pozdravljal rojstni dom in kako radostno so ga sprejeli doma! Oče mu je ponosno zrl v oko, sestra mu je iskreno stiskala roko, mati pa je vsa srečna objemala svojega edinega sina.

In Lavra, lepa njegova sestričina, ta se mu je jako nagajivo in ljubko zasmejala naproti, ko jo je drugi dan obiskal na njenem domu, bližnjem gradiču.

O da, bilo je lepo tedaj tiste počitnice. Še nikdar niso bili doma tako dobri ž njim, in še nikdar se mu ni zdel svet tako lep, tako krasen, kakor ko je ob strani svoje, dà, svoje Lavre hodil po gozdih in se šetal po polju.

Rad jo je imel, tako rad! Kolikokrat ji je v malej vrtnej lopici razkladal svoje načrte za bodočnost in ona mu je pritrdjevala in pustila, da ji je ovil roko krog pasu, pritiskal jo ná-se ter ji poljubljal obraz.

In šel je na Dunaj ter se vpisal na univerzi v medicinski oddelek; trudil se in učil, da bi le prej dosegel svoj smoter, da bi le prej uresničil krasni svoj sen o sreči.

O sreči?! Ha, ha!! — —

Kako hitro so se razsule vse njegove divne iluzije v prazen nič! Mrzla roka usode mu je podrla v enem hipu vse, vse, kar je sezidal v tolikih nočeh, ko je brez spanja ležal na postelji ter pogumno koval načrte za srečno, srečno bodočnost.

Bodočnost! Ha, ha! Njegova bodočnost!

Majhna, kratka brzojavka, katero mu je prinesel pismonoša in katero je on malomarno razvil, začela je vrsto njegovih nesreč. Bilo mu je tedaj, kakor da mu je zavel dih trde, neizprosne moči iz kratke vrstice:

»Oče ponesrečil, — pridi takoj!« —

Malo je bilo, malo, pa dovolj! Nēmudoma se je odpravil domov; sto misli mu je rojilo po glavi, sto slutenj mu mučilo srce. Vpraševal se je: »Kaj pomenja to? Česa naj se bojim? Kaj me čaka?« Vpraševal se je, a duh mu ni vedel odgovora.

In prišel je domov. Mrzla zimska megla se je vlekla po dolini, zastirala gore, ovirala pogled.

Samota je vladala krog doma in nikdo ni stal na pragu, da bi mu podal roko.

Plašno je stopil v vežo, plašno pritisnil kljuko.

In potem ... potem ...

Oče je ležal na odru, bled, upal, mrtev ... mati je nemo slo-
nela na mizi, sestra pa je stala poleg odra in zrla tako topo, tako
brezčutno v mrtvi obraz očetov, da ga je zazebló.

Skoro brez zavesti je planil tja k mrliču, hripavo zastokal ter
se vrgel čez mrtvo truplo.

Ko se je čez delj časa odmaknil, je zapazil nekaj groznega,
nekaj strašnega ...

Črna svilena ruta, ki je bila zavezana čez mrličevo čelo, spolz-
nila je nazaj in videl je razpraskano čelo, videl na desni strani malo
ožgano rudeče-plavkasto rano in vedel je ... vedel vse ...

Kako se je zvijal tedaj, kako je ječal pod tem udarcem! —

Mati je pristopila, oklenila se ga in potem sta jokala skupaj
— mati in sin.

Sestra je stala zraven, začudeno gledala ju in se zasmejala rezko
in glasno, da je divje odmevalo po velikej, tihej hiši ...

Pokopali so mu očeta; pred krsto ni stopal duhovnik in zvonovi
v zvoniku župne cerkve niso zvonili očetu zadnje mrtvaške pesmi...

Zagrebli so ga v kotu ob zidu na praznem, oddeljenem mestu,
kjer so rastle koprive, kjer so martinčki mej starim kamenjem imeli
zavetje ...

V rodni hiši se še ni porazgubil mrtvaški duh voščenih sveč,
ni se še razdril oder, kjer je ležalo mrzlo truplo očetovo — a prišli
so že sodnijski gospodje, popisali in zapečatili vse ...

Mati je jokala tedaj one dni, a sestra, lepa, mlada njegova
sestra si je ruvala lase, divjala okrog po hiši in nje grozni, divji
smeh je odmeval od praznih sten ...

Isti dan, ko so se v rodni njegovi hiši gnetli ljudje k javni
dražbi vsega posestva, isti dan je oddrdral iz dvorišča voz, ki je
odpeljal njegovo lepo, mlado sestro v mesto, v — norišnico ...

In prodali so vse, ničesar ni ostalo, mati je šla k daljnim pre-
možnim sorodnikom, sam pa se je vrnil nazaj na Dunaj, brezupen...
potrť ...

Ni koval več načrtov, ni sanjal več o sreči, ni mislil več na
Lavro

Na Lavro! Ha, ha! Čemu?

Kako se je stresla o njegovem prihodu, kako tuje in hladno
je zrla vanj! —

Seveda, kaj bo berač ... kaj bo nesrečni siromašni sin samo-
morilčev! ...

Mlad, plemenit častnik iz mesta, ta je seveda boljši družbenik
nego ubogi vseučiliščnik z obupnim obrazom! ...

Ni ga iznenadila fino tiskana, zlato obrobljena karta, ki mu je v običnem stilu naznanjala, da je Lavra res in za vselej izgubljena zanj

In vendar, vendar ga je to peklo in žgalo!

Pustil je študije — kako bi se učil z lačnim želodcem in s praznimi rokami!?...

Pustil je Dunaj, svet in vse ter oblekel rujavo samostansko kuto.

Tu je mir, semkaj ne seže zlobnost sveta, v tiho celico se ne priplazi prevara ljudij.

In vendar, vendar!

»Ko bi bil zopet svoboden!« je vzdihnil zopet blede, mladi pater Deziderij gori na koru in gorki njegov dih je za križastim omrežjem na zamazanem oknu pustil za trenutek kratek meglen sled.

In svoboda — kaj bi mu dala svoboda? Kaj bi mu pomagalo, če bi še tam mej svetom nosil ime nesrečnega svojega očeta, če bi tam mej ono množico še on delal napotje!

Kaj mu je dal svet, — kaj bi mu dal?!

Nič ... nič ...

»Čemu mi bo?« je vprašal poluglasno samega sebe, pogledal še enkrat skozi debelo, motno steklo doli na živahno ulico, trdno stisnil nstne in odkorakal po temnem hodniku v samostanske prostore...

* * *

Solnce je še svetilo skozi visoka, ozka okna, ženice so še dre-male v klopeh, gori na kor pa so iz ozkega hodnika tiho prihajale v temne samostanske halje zavite postave. Resno je donela njih jednolična molitev po prostorni cerkvi. Zategnjeno je zapel pater gvardijan: »Sancta Maria!« in soglasno so odpevali drugi: »Ora pro nobis!«

Večna luč je nemirno migljala v srebrni svetilnici pred pozla-čenim tabernakelnom, podobe svetnikov so resno zrle po cerkvi raz svojih kamenitih postamentov, pater Deziderij pa je glasno in pobožno odpeval z drugimi: »Ora pro nobis!« —

Prevara.

Na prag vesela prihitim,
Ko poštni voz drdra
In v sladkih nadah se topim,
Češ — pismece pelja.

In vselej upi mi zbeže
Srce pa se solzi;
Ker druge pismica dobe,
A ljubček moj — molči!

Zorana.

